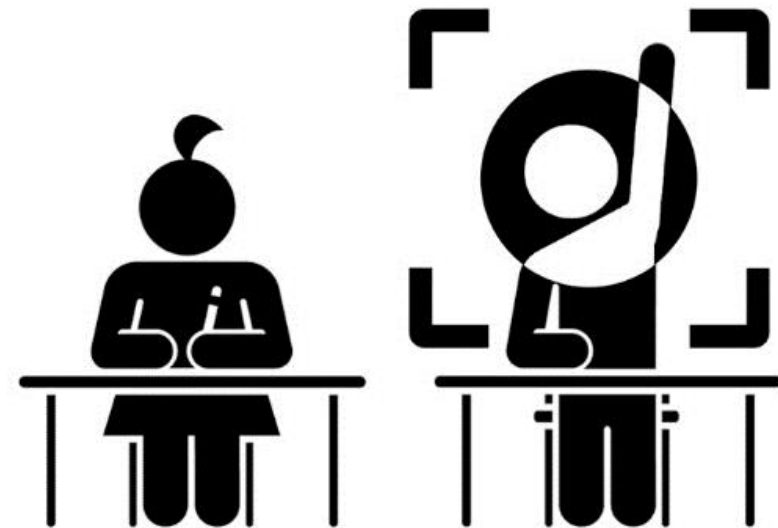
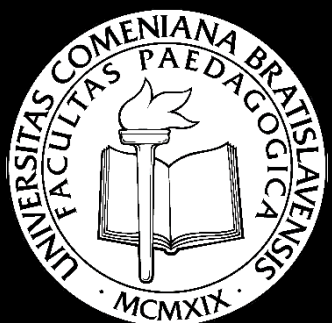

Osobnosť a profesijné videnie učiteľov a učiteliek
vo vzťahu k riešeniu náročných situácií
v školskej triede v období tranzitu do praxe

VEGA 1/0409/17
2017 - 2019

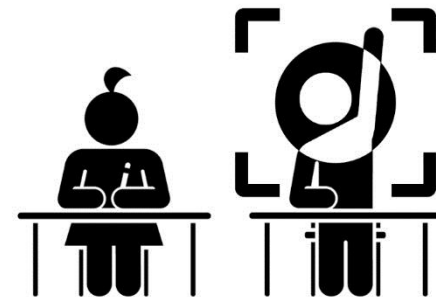

UNIVERZITA KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

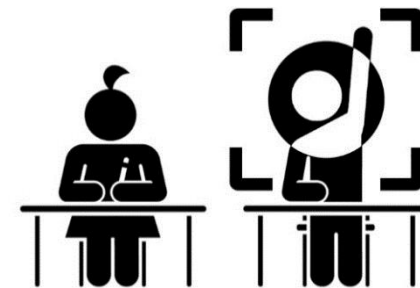
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ
UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA INFORMATIKY
A INFORMAČNÝCH TECHNOLOGIÍ

Anotácia projektu

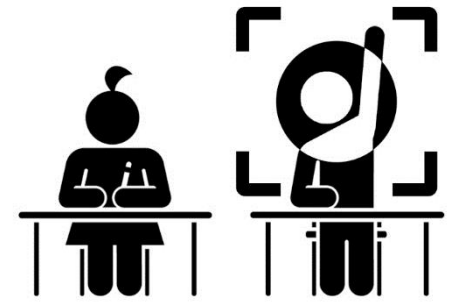
Náročné interpersonálne situácie a nevhodné správanie detí v škole sú jedným z hlavných zdrojov učiteľského stresu a obáv začínajúcich učiteľov a učiteliek pri nástupe do profesie. Základom kompetentného riadenia školskej triedy a efektívneho reagovania na náročné školské situácie je rýchle a správne vyhodnocovanie relevantných signálov správania jednotlivcov a dynamiky triedy. Pojem "profesijné videnie" teda v tomto kontexte chápeme ako schopnosť učiteľa/učiteľky vnímať a interpretovať dianie v školskej triede, zahŕňa selektívnu pozornosť a uvažovanie založené na vedomostiach. Cieľom projektu bolo realizovať výskum utvárania a rozvíjania profesijného videnia u budúcich učiteľov a učiteliek s ohľadom na vnímanie a riešenie náročných situácií v školskej triede vo vzťahu k ich osobnostnému profilu a efektu tréningu v pregraduálnej príprave. Popri dotazníkových metódach a analýzach naratív boli použité aj metódy analýzy videa a sledovania očných pohybov.

Anotácia výstupov projektu

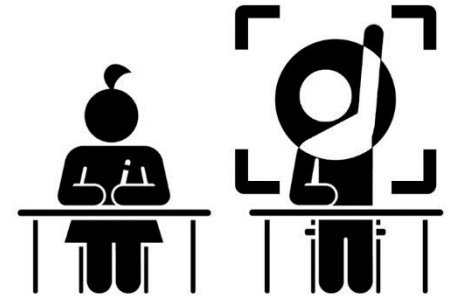
Cieľom projektu bolo realizovať výskum profesijného videnia u budúcich učiteľov a učiteliek s ohľadom na vnímanie a riešenie náročných situácií v školskej triede. Zistili sme rozdiely vo vnímaní nevhodného správania a náročných školských situácií naprieč kariérovým cyklom, ale tiež medzi učiteľmi a študentmi učiteľstva pre primárne a sekundárne vzdelávanie (N = 629). Vnímanie stresu spojeného s nevhodným správaním súvisí aj s copingovými stratégiami a profesijnými charakteristikami osobnosti budúcich učiteľov. Učitelia a študenti učiteľstva (N = 106) sa líšia v tom, ako distribuujú vizuálnu pozornosť v triede. U študentov magisterského stupňa, ktorí absolvovali výstupovú prax a kurz riadenia školskej triedy pozorujeme rozdiely oproti študentom bakalárskeho stupňa. Rozdiely v premenných sledovania pohybov očí zaznamenávame aj v závislosti od štruktúrovanosti školskej situácie. Výskumné zistenia boli implementované do výučby psychologických kurzov pre študentov učiteľstva. K výstupom projektu patrí 32 publikácií (z toho 2 vedecké monografie, 10 štúdií publikovaných v časopisoch resp. zborníkoch zaradených v databázach WoS a Scopus a 3 postery ocenené na zahraničných konferenciách cenou za najlepší poster).

Riešiteľský kolektív

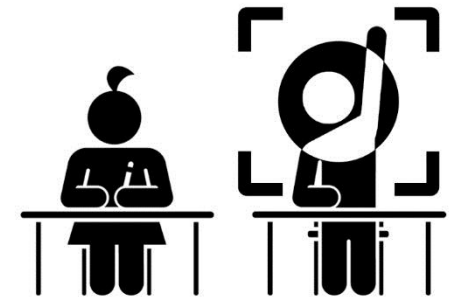
Riešiteľ/riešiteľka	Pracovisko
doc. Mgr. Lenka Sokolová, PhD. (hlavná riešiteľka)	Katedra psychológie a patopsychológie, PdF UK v Bratislave
Mgr. Miroslava Lemešová, PhD. (zástupkyňa hlavnej riešiteľky)	Katedra psychológie a patopsychológie, PdF UK v Bratislave
PhDr. Elena Brozmanová	Katedra psychológie a patopsychológie, PdF UK v Bratislave
Mgr. Silvia Harvanová, PhD.	Katedra psychológie a patopsychológie, PdF UK v Bratislave
Ing. Patrik Hlaváč	Fakulta informatiky a informačných technológií, STU v Bratislave
Mgr. Zlatica Jursová Zacharová, PhD.	Katedra psychológie a patopsychológie, PdF UK v Bratislave
Ing. Eduard Kuric, PhD.	Fakulta informatiky a informačných technológií, STU v Bratislave
Mgr. Katarína Minarovičová, PhD.	Katedra občianskej a etickej výchovy, PdF UK v Bratislave

Výskumné závery: osobnosť učiteľov a učiteliek

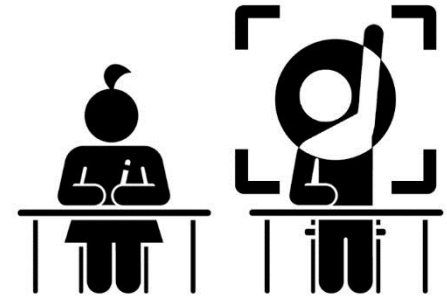
- V **profesijných charakteristikách** osobnosti študenti učiteľstva (N = 495) dosahujú vyššie skóre v oblasti sociálnych kompetencií a svedomitosti, nižšie naopak skórujú v oblasti flexibility a psychologickkej konštitúcie. Rozdiely oproti profilu bežnej populácie však nie sú výrazné. (Sokolová et al., 2019)
- V porovnaní **kvocientu empatie** dosahujú participanti v našej vzorke (N = 508) vyššie skóre ako všeobecná populácia, učitelia (rovnako ako muži v bežnej populácii) skórujú signifikantne nižšie ako učiteľky. (Sokolová et al., 2019)
- V **stratégiách zvládania záťaže** v našej vzorke (N = 610) v prierezovom porovnaní evidujeme významné rozdiely medzi študentmi učiteľstva a učiteľmi v praxi v niektorých stratégiách (Lemešová et al., v recenznom konaní).
- U študentov učiteľstva v našej vzorke prevládajú **rastové alebo nevyhranené implicitné teórie** inteligencie a osobnosti (Sokolová, Lemešová, & Jursová Zacharová, 2019).

Výskumné závery: vnímanie nevhodného správania

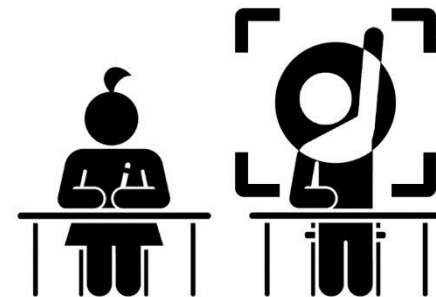
- Z dotazníkového výskumu (N = 629) vyplýva, že sú **významné rozdiely vo vnímaní rôznych prejavov nevhodného správania** medzi študentmi učiteľstva na bakalárskom a magisterskom stupni a učiteľmi v praxi.
- Ako najviac stresujúce však všetky skupiny zhodne vnímajú situácie, v ktorých dochádza k **hostilnému správaniu k spolužiakom alebo učiteľom** (Sokolová, Lemešová, & Harvanová, 2019). Miera vnímaného stresu spojeného s nevhodným správaním koreluje s viacerými osobnostnými premennými (Sokolová, Lemešová, & Jursová Zacharová, 2019).
- V semiprojektívnom Obrázkovom teste školských situácií študenti učiteľstva (N = 246) reagovali na 5 situácií, evidujeme významné **rozdiely v hodnotení náročnosti situácií medzi študentmi učiteľstva pre primárne a sekundárne vzdelávanie**, v reakciách na školské situácie u oboch skupín dominuje **intervenujúci interakčný štýl** (Lemešová & Sokolová, 2019).

Výskumné závery: profesijné videnie učiteľov a učiteliek

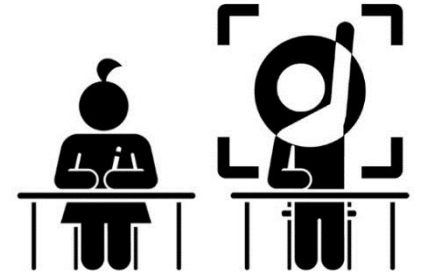
- V písomných reakciách na dianie v školskej triede u participantov (N = 106) **prevládajú komentáre** zamerané na **identifikáciu** (42%) a **interpretáciu** (47%) javov v školskej triede v porovnaní s komentármi zameranými na intervenciu. (Lemešová & Brozmanová, 2019; Lemešová et al., v recenznom konaní; Sokolová & Lemešová, 2019)
- Na základe analýzy pohybov očí pri sledovaní videozáznamov zo školských tried sme identifikovali **odlišné vzorce vizuálnej pozornosti** medzi jednotlivými kariérovými stupňami aj medzi jednotlivými typmi školských situácií. (Sokolová et al., v recenznom konaní)
- Vzorce sledovania diania v triede vo vzťahu k osobnostným charakteristikám sme analyzovali v prípadových štúdiách tzv. extrémnych a typických prípadov. (Sokolová & Hlaváč, 2019; Sokolová et al., v recenznom konaní)
- Z výsledkov vyplýva, že v psychologickej príprave učiteľov je potrebné **venovať priestor analýze neštruktúrovaných školských situácií** (a to najmä rovine predikcie a intervencie). (odporúčania pre učiteľskú prípravu: Sokolová, Lemešová, & Jursová Zacharová, 2019 a Sokolová & Lemešová, 2019)

Prínos projektu v aplikačnej oblasti

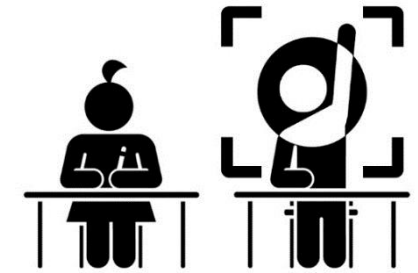
- **vytvorenie a overenie učebných materiálov** a postupov pre psychologickú prípravu učiteľov v cieľovej oblasti (tréningové moduly, prípadové štúdie, metodika práce s videom v príprave učiteľov a učiteliek),
- prvé pilotné **overenie možností a limitov použitia technológie sledovania pohybov očí** ako metódy výskumu profesijného videnia učiteľov a učiteliek v slovenských podmienkach,
- **overenie vybraných psychodiagnostických nástrojov** v súbore učiteľskej populácie (BIP, EQ40, SVF-78),
- vytvorenie príručky **Obrázkového testu školských situácií** pre skrínigové a tréningové potreby v učiteľskej príprave a školskej psychológii.

Prezentácia priebežných výsledkov projektu na podujatiach v zahraničí

- **International Convention of Psychological Science** (marec 2017, Viedeň, Rakúsko)
- **EUROPLAT – Psychology Learning & Teaching** (september 2017, Salzburg, Rakúsko)
- **PhD. Existence 2018** (február 2018, Olomouc, ČR) - **cena za najlepší poster**
- **EFPTA – Biennial conference** (apríl 2018, Reykjavík, Island)
- **Society, Integration & Education 2018** (máj 2018, Rezekhne, Litva)
- **EECERA conference** (august 2018, Budapešť, Maďarsko)
- **Erazmus Plus – prednáška** (november 2018, České Budějovice, ČR)
- **PhD. Existence 2019** (január 2019, Olomouc, ČR) - **cena za najlepší poster**
- **eLSE conference 2019** (apríl 2019, Bukurešť, Rumunsko)
- **Society, Integration & Education 2019** (máj 2019, Rezekhne, Litva)
- **ESPLAT conference** (september 2019, Utrecht, Holandsko) - **cena za najlepší poster**

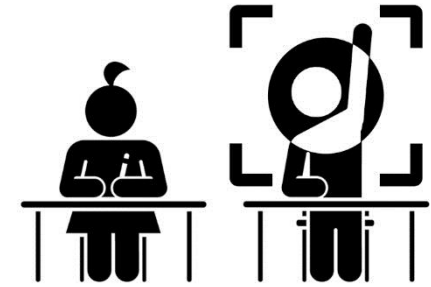
Publikačné výstupy projektu: prehľad*

Knižné publikácie	Články v časopisoch	Konferenčné príspevky
1x AAA	1x ADC (+ 2x v recenznom konaní)	9x AFC (8x konferencie indexované vo WoS)
1x AAB	1x ADM (+ 3x v recenznom konaní)	7x AFD (+ 3x v recenznom konaní)
1x ACB	1x ADE	4x abstrakty nepublikovaných posterov
2x BAB	3x ADF (+ 3x v recenznom konaní)	1x AEC
Spolu: 5	Spolu: 6 (+ 8x v recenznom konaní)	Spolu: 21 (+ 3x v recenznom konaní)
Ohlasy na publikácie:	9x	

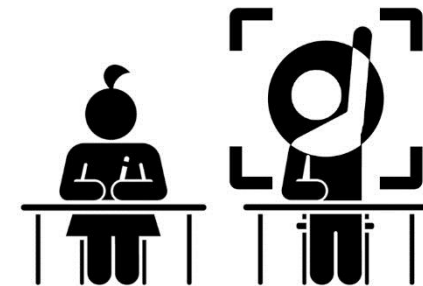
[Kompletný zoznam publikačných výstupov projektu s odkazmi na plné texty dostupné online.](#)

Najvýznamnejšie výstupy projektu: články v časopisoch

- **ADC** Sokolová, L., Brozmanová, E., Harvanová, S., Jursová Zacharová, Z., Lemešová, M., & Minarovičová, K. (2019). Empatia učiteľov a učiteľiek: prierezová štúdia. *Československá psychologie*, 63(1), 13-25. ISSN 0009-062X (Current Contents, WoS, Scopus, Scimago Q3)
- **ADM** Sokolová, L. & Šuplatová, A. (2019). Anxiety in the foreign-language classroom. *Pedagogika*, 132(4), 166-177. ISSN 1392-0340. (Scopus, Scimago Q3)
- **ADE** Sokolová, L., Brozmanová, E., Harvanová, S., Jursová Zacharová, Z., Lemešová, M., & Minarovičová, K. (2019). Profesionálne charakteristiky osobnosti študentov a študentiek učiteľstva. *Psychologie a její kontexty*, 10(1). ISSN 1803-9278 (ERIH Plus)
- **ADF** Sokolová, L., Lemešová, M., & Harvanová, S. (2019). Čo sa deje v školskej triede? Dva pohľady na nevhodné správanie detí v škole. *Pedagogika.sk*, 10(1), 47-65. ISSN 1338-0982.

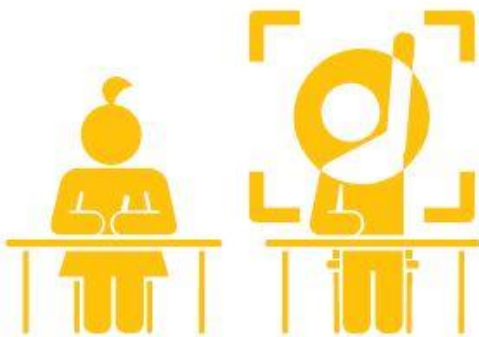
Najvýznamnejšie výstupy projektu: knižné publikácie

Lepšie raz vidieť...

VIDEO V PSYCHOLOGICKEJ PRÍPRAVE UČITEĽOV A UČITEĽIEK

Lenka Sokolová

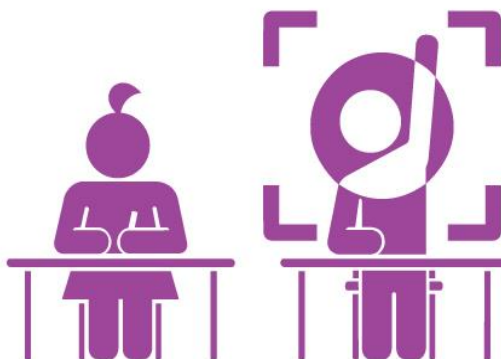

UNIVERZITA KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

BECOMING A TEACHER:

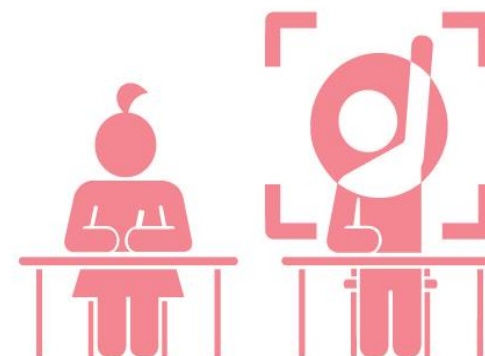
Professional motivation, personality characteristics
and professional vision of pre-service teachers
at the transition into practice

Lenka Sokolová
Miroslava Lemešová
Zlatica Jursová Zacharová

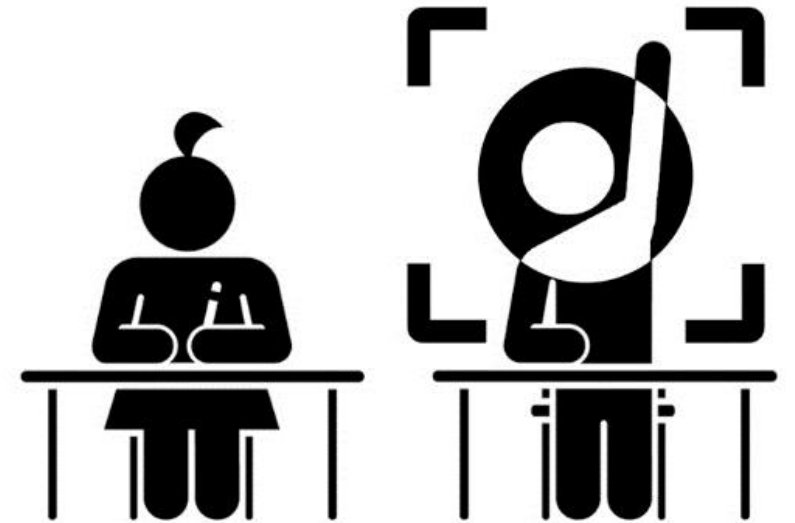
OBRÁZKOVÝ TEST ŠKOLSKÝCH SITUÁCIÍ

Miroslava Lemešová
Lenka Sokolová

UNIVERZITA KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

Osobnosť a profesijné videnie učiteľov a učiteliek
vo vzťahu k riešeniu náročných situácií
v školskej triede v období tranzitu do praxe

Kontakt: sokolova@fedu.uniba.sk

Web: www.saup.sk/ucime-psychologiu/projekty/osobnost-a-profesijne-videnie-ucitelov-a-uciteliek